

K Ü L Ö N F É L É K

SZEMÉLYI HÍREK.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Lukács Endre miniszteri tanácsost — saját kérelmére — kiváló és hasznos szolgálatainak elismerése mellett, 1935. évi június hó végével végleges nyugalomba helyezte.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Szegedy Oszkár m. kir. főerdőmérnököt Debrecenből Nyiregyházára a m. kir. erdőfelügyelőséghez, Róczei Géza m. kir. erdőmérnököt Nyiregyházáról Debrecenbe az erdőigazgatóságához és Kósa Gyula m. kir. s. erdőmérnököt — Pétervásárára történt áthelyezésének hatályonkívül helyezése mellett — Balatonboglárról Egerbe a m. kir. erdőfelügyelőséghez áthelyezte.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Kálmán Béla m. kir. erdőtanácsost Vas vármegye területére az állami erdőfelügyelői teendők ellátásával megbízta.

A mezei szil betegségének elsődleges oka — megállapításom szerint — a tenyészeti időszak alatt évek óta tapasztalható száraz időjárásra, a kevés csapadék és a faállományok nagyfokú párologtatása, itt-ott a vízelvezető árkok és csatornák hatása, vagy folyószabályozás folytán beálló talajvízszintsülyedésre és a mezei szilnek ama tulajdonságára vezethető vissza, hogy nedves, vizet át nem eresztő talajban, vagy magas talajvíznél — a lucfenyőhöz hasonlóan — sekély gyökérzetet fejleszt; betegségének másodlagos és pusztulásának oka pedig az, hogy a talaj nedvessége iránt igen nagy kívánalmakat támasztó és ehhez szokott mezei szil tartós szárazság vagy talajvíz-sülyedés esetén nedvkeringési zavarokat szenved, melyek következtében gyökerét az *Armillaria mellea* Vahl. (*Agaricus melleus* Qué.), galyait, ágait, törzsét pedig a *Ceratostomella ulmi* Buisman (*Graphium ulmi* Schwarz) nevű gomba fertőzi és hogy ezek élőködése folytán fokozott nedvkeringési zavarokat, majd teljes nedvrekedést elszenvedett fák alkalmas költő-

helyeivé válnak a szúknak, cincéreknek és más másodlagosan káros rovaroknak.

A szilbetegségnek a szárazság lévén az elsődleges oka, ennél fogva nem új betegség, mert a szilek pusztulása hazánkban 30—35 év előtt is tapasztalható volt.

Beérkezett 1935 június hó 7-én.

Kelle Arthur
egyetemi ny. r. tanár

Az erdészeti, vadászati és halászati személyzet fegyverhasználatára Németországban. A német birodalmi kormány ez évi február hó végén oly törvényt hozott, amelynek tartalma az Ausztriában is végre szabályozott-kibővített fegyverhasználati kérdésrel kapcsolatban érdeklődésre tarthat számot. A törvény értelmében az erdészeti és vadászati alkalmazottak, valamint a halászati tisztviselők és a halászati felügyelők, amennyiben bizonyos előfeltételeknek megfeleltek, szolgálatuk ellátása közben a következő feltételek fenforgása esetén fegyverhasználatra jogosultak:

a) A testre és életre egyaránt veszélyes támadás vagy fenyegetés elhárítása céljából,

b) a szolgálat szabályszerű ellátásából fakadó intézkedésekkel szemben előzetesen kifejtett erőszakos ellenállás legyőzése érdekében,

c) oly személyek feltartóztatása céljából, akik a szolgálat szabályszerű ellátása közben elrendelt intézkedések elől menekülést kísérelnek meg.

A testre és életre egyaránt veszélyes fenyegetésnek azt kell tekinteni, ha feltartóztatott vagy menekülő személyek a fegyver vagy más veszélyes eszközök letételére vonatkozó felszólításnak nem tesznek azonnal eleget, vagy ha a letett eszközöket határozott engedély nélkül ismét felvenni próbálják. A fegyverhasználatot a szabályok értelmében felhívás kell, hogy megelőzze. A felügyeleti szerv a felhívással magát megismertette a megszólítottat a menekülés megkísérlésének abbahagyására felhívja. A felhívás a levegőbe lőtt figyelmeztető lövéssel megismételhető. A fegyverhasználatot csak a törvényes cél elérésére szükséges mértékben szabad igénybe venni. Lőfegyver a személynek közvetlen védekezés céljából való megtámadásának kivételével csak akkor használható, ha más eszközök alkalmazása nem vezetett eredményre, avagy, ha a cél ezekkel nyilvánvalóan nem biztosítható.

(A Wiener Allgemeine Forst und Jagd Zeitung ez évi 14-iki számából.)

Milyen gyorsan repülnek a madarak? Két madártudós, C. Ingram és R. Meinerzhagen megállapította, hogy a madarak sokkal gyorsabban és magasabban repülnek, mint ahogy eddig hit-

ték. A kibic például 700-tól 2800 méter magasságba is fölszáll, a vadludak gyakran 3000 méter magasságba is eljutnak és a varjak még őket is „túlszárnyalják”: 3700 méterig emelkednek.

Gyakran láttak már liléket 2000 méter magasságban, ugyancsak fecskéket is. A seregélyek átlagos röplési magassága 1000 méter.

Wallaston, az ismert madártudós megfigyelte himalayai állomásán, hogy a rozsdafarkúak és a godák 5500 és 6500 méterre is jönnek. Ezek a madarak a legkülönbözőbb irányokban átrepülték a Himalayát.

Mindeddig azt hitték, hogy a vándormadarakat más, idősebb madarak vezetik, amelyek ki tudják kerülni a sivatagokat és a veszélyes vidékeket. Lucanus, a tudós kijelentette, hogy az Alpok fölött a vándormadarak nem röplenek.

Most a svájci madártani bizottság megállapítja, hogy a vándormadarak számtalanszor átkelnek az Alpokon is.

Ami a madarak röplési sebességét illeti, a tudomány még nem szolgáltathat biztos adatokat. J. A. Thomson szerint a holló óránkénti sebessége 50 kilométer, a seregélyé 75. Az aranylilék 15 óra alatt 5200 kilométert tesznek meg, vagyis óránként 345 kilométert. Lábukra erősített gyűrűkből megállapíthatták, hogy Amerika észak-sarkai tartományáig és Argentínáig is eljutnak. Egy angol röplő találkozott egy vándorló fecskerajjal, 250 kilométer sebességgel haladt a röplő, de nem tudta utolérni a fecskéket.

(A „Pesti Hirlap” ez évi május hó 30-iki számából.)

A fagázzal hajtott kocsik használatának előmozdítása Németországban és Franciaországban. Németországban és Olaszországban is az állam törekszik arra, hogy a fagázzal hajtott kocsik használatát adópolitikai rendszabályokkal előmozdítsa. Így Németország a hazai hajtóanyagokat, úgymint fagázt, faszéngázt, gőzt, villamosáramot használó szállítási eszközök adóját, a folyékony üzemanyagokat használók után kivetett adó felében állapította meg. Még tovább ment a téren nemrég Franciaország, amely a múlt év december hó vége óta a fa vagy faszéngázt használó valamennyi szállítóeszköz részére teljes adómentességet engedélyezett.

(A Wiener Allgemeine Forst und Jagd Zeitung ez évi 21. számából.)

Szúnyogoknak violaszínű sugarakkal való irtása. Bombayban a láz nagyfokú terjedésével Indiát erősen veszélyeztető szúnyogoknak irtása céljából egy legújabb szerkezetű violaszínű sugarakkal dolgozó berendezéssel eredményes kísérleteket végez-

tek. A berendezés egy üres toronyból áll, amelynek tetejére a violaszínű sugarak kibocsátására szolgáló cső van felszerelve, és amely belül a rovarok összegyűjtésére nagy üreggel bír és alul egy hatalmas szívó ventilátorral rendelkezik. Az egyik Bombaytól mintegy 40 km távolságon végrehajtott kísérletnél a torony tetején elhelyezett fényszóró fénye által miriádszámra odacsalt rovarokat a ventilátor a toronyba szívta, úgy hogy a violaszínű sugarak által megölt szunyogok az óriási fogócsapdát rövid néhány perc alatt teljesen megtöltötték. Most Indiának lázveszélyes vidékein ily fogótornyoknak nagyszámban való felállítását tervezik.

(A Wiener Allgemeine Forst und Jagd Zeitung ez évi 21. számából.)

A vadállomány pusztulása a jégsujtotta vidékeken. Az a katasztrófális jégverés, amely a Dunántúl, a Duna—Tisza-közének és a Nagy Magyar Alföldnek egyes részeit érte, nemcsak a föld természet semmisítette meg, hanem teljesen elpusztította a vetésekben, takarmányfélékben és a kaszálóokban tartózkodó apróvadat is. Ezek az óriási terjedelmű jégverte területeken elpusztult az egész fácán-, fogoly-, fűrj-, nyul- és viziszárnyasállomány. A sík területeken sok őz se kerülhetett el sorsát és csak ott lehetett menekülésről szó, az apróvadnál és az őznél, ahol sűrűbb remizek és erdők nyujthattak menedéket. A szabadban, fészkeken ülő fogoly- és fácánkötők tojásaikkal együtt, az apró és gyenge nyulak még ezeken a védelmet nyújtó helyeken is elpusztultak.

A helyzet tehát az, hogy a vadászterület tulajdonosoknak és vadászbérlőknek ezeken a vidékeken újból kell a vadállományt telepíteni, ami nemcsak azt jelenti, hogy szögre kell akasztani jó néhány évre a puskát, hanem igen nagy költségekkel élővadat kell beerezni és jövőre a megfelelő időben kiereszteni.

Ahol a vadászati jog bérlőinek az ilyen befektetésekre nincs anyagi tehetségük, nagyon sok esetben előáll majd az a helyzet, hogy elállnak a bérllettől, nem fizetnek és veszni hagyják biztosítékukat. Ebben az esetben az ilyen, vad szempontjából tönkretett vadászterületek azután nagyon nehezen lesznek kiadhatók és ha igen, akkor is csak a régihez képest sokkal alacsonyabb áron. A községek lakosságát tehát még ezzel is súlyos csapás éri és pedig hosszabb időre, mert hosszú évekig tart, míg a most elpusztult vadállományt a régihez hasonlóra felgyarapítják. A legtöbb elpusztult vadászterület bérlői a köz- és magántisztviselői karból kerülnek ki. Ez az osztály, mint köztudomású, új terheket már nem képes elviselni és ezért kénytelen lesz ennek a szép és egészséges sportnak üzéséről jó időre lemondani. B. Gy. (A „Pesti Hirlap” ez évi június hó 2-iki számából.)

Értesítés. Lapunk egy régibb számában hírt adtunk arról, hogy k. Benkő Pál kir. gazd. főtanácsos tollából egy általános „Vadászati szakkönyv” jelenik meg a királyi magyar egyetemi nyomdában. Most arról értesülünk, hogy a nagyszámú megrendelés folytán a könyv szedés alatt van, július 1-re meg is jelenik. A kb. 450 oldalas, gazdag tartalmú, díszes vászonkötésű (aranynyomással), finom famentes papírra nyomott könyv ára, az egyetemi nyomdában (Budapest, VIII., Múzeum-körút 6) f. évi július hó 1-ig megrendelve 8 pengő, bolti ára 10 pengő lesz. Mivel a könyv előállítására költséges s csak néhány száz példány kerül kereskedésbe, kívánatos, hogy a megrendelni szándékozók a könyvet mielőbb a nyomdában rendeljék meg, mert a könyv így nemcsak olcsóbb, hanem azt hamarabb és biztosan meg is kaphatják. A könyv egy levelezőlapon megrendelhető.

Kérelem a népies növény- és állatnevek gyűjtésére. Az Országos Néptanulmányi Egyesület és a Magyar Nyelvőr megbízta Beke Ödön ismert nyelvtudóst, a magyar növény- és állatnevek etimológiai szótárának kidolgozásával, s ő már föl is dolgozta a régi és népies nyelvanyag nyomtatásban megjelent részét. Munkaközben azonban kiderült, hogy sok területről egyáltalán nincs, vagy alig van megbízható anyaggyűjtés, azért szükségesnek tartjuk az egész ország területére kiterjeszkedő gyűjtésnek a megindítását. Kérjük tehát, szíveskedjék följegyezni, hogy azon a vidéken, hogy nevezi a nép az egyes növényeket és állatokat. Minden följegyzése fontos, még a legközönségesebbeké is, így a kerti és mezei, valamint erdei növények, fák, cserjék, gombák, az állatok közül az emlősök, madarak, halak, bogarak, stb. nevei. Mindenütt följegyzendő a falu, puszta (megye) és város neve és a kiejtés is megjelölendő. Nélkülözhetetlen az illető növény és állat tudományos meghatározása s amennyiben ez nehézségekbe ütközik, szakembert kell erre vonatkozólag megkérdezni. Növényeket (szár, levél és virág) legjobb gyűjteni a névvel együtt, a meghatározást elvégeztetjük megfelelő szaktudósokkal. A neveken kívül érdemes följegyezni a növényekhez és állatokhoz fűződő néphitét, babonákat, orvosló erőt, szokásokat, játékokat, mondákat és versikéket, sőt a gyermekek adta neveiket is, mert sokszor ezek fontos felvilágosítást adnak a nevek eredetére nézve. A gyűjtés minél nagyobb mértékben való megindítása rendkívül fontos a nyelvtudományon kívül a néprajzra és a természettudományokra nézve. Az adatokat szíveskedjék a következő címre küldeni: dr. Beke Ödön, reál-gimn. tanár, Budapest, VII., Rottenbiller-u. 35. IV. 26. Szíves közreműködését előre is hálásan köszöni az Országos Néptanulmányi Egyesület és a Magyar Nyelvőr szerkesztősége.

Versenyárgyalási hirdetés (Kivonat).

A magyar királyi államvasutak igazgatósága 459.3 m³ tölgy és 53.4 m³ fenyő hídfaanyag szállítása iránt nyilvános versenyárgyalást hirdet.

Az ajánlatok legkésőbb folyó évi június hó 19-én déli 12 óráig andandók be, a bánatpénz pedig ugyanaz nap déli 12 óráig teendő le.

A versenyárgyalásra vonatkozó részletes feltételek, valamint az ajánlati űrlapok a magyar királyi államvasutak beszerzési főosztályában (Budapest, VI., Andrásy-út 75, III. 386) naponta 12—14 óra között vehetők át.

Budapest, 1935. évi június hó.

Az Igazgatóság.

